

İMAM MUSA KÂZİM(A.S)DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

<"xml encoding="UTF-8?">

İMAM MUSA KÂZİM(A.S)DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İmam Musa Kazım(a.s)'dan Hikmet, Nasihat, Güzel Ahlak, Takva ve Züht Hakkında Nakledilen
Hadisler
Hişam'a öğütleri ve Akıl Tarif Etmesi

Allah-u Teala Kur'an'da akıl ve idrak sahibini şöyle müjdelemiştir:

"Müjdele kullarımı artık, o kullarım ki sözü dinlerler de en güzeline uyarlar, onlar öyle kişilerdir ki
Allah, doğru yola sevketmiştir onları ve onlardır akıl sahiplerinin ta kendileri."(1)

Ey Hişam ibn-i Hakem, Allah-u Teala akıl ile hüccetleri (kanıtları) insanlara tamamlamış, beyan
(ilahi kitap) ile onlara hüccetlerini iletmiş ve kılavuzlar (peygamberler) ile de onları kendi
rububiyetine (rablığına) hidayet etmiş ve şöyle buyurmuştur:

"İlahınız tek bir ilahtır; O'ndan başka bir ilah yoktur; O Rahman ve Rahimdir." "Gerçekten göklerin
ve yeryüzünün yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara fayda vermek
üzere denizde yürüyüp giden gemide, Allah'ın gökten yağmur yağdırarak yeryüzünü, ölümünden
sonra diriltmesinde, sonra da yeryüzüne yürüyen hayvanları yaymasında, rüzgarları dilediği gibi
estirip değiştirmesinde, gökle yer arasında emrine muti olan bulutta şüphe yok ki akli erenler
için (varlığına, birliğine) deliller vardır."(2)

Ey Hişam, Allah-u Teala bu nişaneleri halkın, kendilerini yaratıp yöneten birinin var olduğunu
anlamaları için bir delil kılıp şöyle buyurmuştur: "Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin emrinize
verdi; yıldızlar da O'nun emriyle emre hazır kılınmıştır. Şüphesiz bunda aklını kullanabilen bir
topluluk için ayetler vardır."(3)

"Hâ mim. Andolsun her şeyi açıklayan kitaba, şüphe yok ki biz, akledesiniz, anlayasınız diye Kur'an'ı Arapça kıldık."(4)

"Size bir korku ve umut (unsuru) olarak şimşeği getirmesi ve gökten su indirmek suretiyle onunla ölümünden sonra yeri diriltmesi de, O'nun ayetlerindendir. Şüphe yok ki bunda,

akleden topluluk için gerçekten deliller vardır."(5)

Ey Hişam, daha sonra Allah-u Teala akıl ehline öğüt vermiş ve onları ahirete rağbetlendirip şöyle buyurmuştur:

"Dünya yaşayışı, ancak bir oyundan, bir oyalanmadan ibarettir. Ahiret yurduysa korkup çekinenler için daha hayırlıdır. Yine de akletmez misiniz?"(6)

"Size verilen her şey, yalnızca dünya hayatının meta (geçimi) ve süsüdür. Allah katında olan ise daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Yine de akletmez misiniz?"(7)

Ey Hişam, daha sonra Allah-u Teala, akletmeyen kimseleri azapla tehdit edip şöyle buyurmuştur:

"Sonra da geride kalanları yerle bir ettik. Siz onların yurtlarından sabah ve akşam vakitleri geçip gidiyorsunuz. Yine de akletmez misiniz?"(8)

Ey Hişam, daha sonra Allah-u Teala aklın ilim ile birlikte olduğunu beyan ederek şöyle buyurmuştur:

"Bu örnekleri insanlara vermekteyiz, ancak alimlerden başkası bunları akletmez."(9)

Ey Hişam, daha sonra Allah-u Teala akletmeyen kimseleri kınayıp şöyle buyurmuştur:

"Ne zaman onlara: "Allah'ın indirdiklerine uyun." dense, onlar: "Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye (geleneğe) uyarız." derler. (De ki) ya ataları akıllı bir şeye er-meyip doğru yolu da bulmamış idiyse (yine de mi onlara uyacaklar)?"(10)

"Şüphesiz ki yerde yürüyen canlıların Allah katında en kötüsü, akıllı, idrakı olmayan sağır ve dilsizlerdir."(11)

"Onlara: "Gökleri ve yeryüzünü kim yarattı?" diye soracak olsan hiç tartışmasız, "Allah" diyecekler. De ki: "Hamd Allah'a mahsustur." Hayır, onların çoğu bilmezler."(12)

Daha sonra Allah çoğunluğu kınayıp şöyle buyurmuştur:

"Yeryüzünde bulunanların çoğunluğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan şaşırtıp saptırırlar..."(13)

"Ama onların çoğu bilmezler ve onların çoğu anlamazlar."(14)

Ey Hişam, daha sonra Allah-u Teala azınlığı methedip şöyle buyurmuştur:

"Kullarımdan şükretmekte olanlar pek azdır."(15)

"İman edip de salih amellerde bulunanlar ne kadar da azdır."(16)

"Zaten onunla birlikte çok azından başkası iman etmemişti."(17)

Ey Hişam, daha sonra Allah-u Teala akıllıları çok güzel bir şekilde anmış ve en güzel ziynetle ziynetlendirip şöyle buyurmuştur:

"Kime dilerse hikmeti ona verir; şüphesiz kendisine hikmet verilene büyük bir hayır verilmiştir.

Temiz akıl sahiplerinden başkası öğüt alıp düşünmez."(18)

Ey Hişam, Allah-u Teala buyuruyor ki:

"Hiç şüphesiz bunda, (öncekilerin helakinde) kalbi -yani akıllı- olan kimse için elbette bir öğüt (zikir) vardır."(19)

"Ve andolsun ki biz, Lokman'a hikmet -yani anlayış ve akıl- verdik."(20)

Ey Hişam, Lokman oğluna şöyle buyurmuştur: "İnsanların en akıllısı olman için hakka itaat et; dünya derin bir denizdir, birçok insan onda boğulmuştur. Bu denizde gemin takva, (geminin) yükü iman, yelkeni tevekkül, kaptanı akıl, kılavuzu (pusulası) ilim, demiri ise sabır olmalıdır."

Ey Hişam, her şeyin bir nişanesi vardır; akıllının nişanesi de tefekkürdür; tefekkürün nişanesi de susmaktır. Her şeyin bir bineği vardır; akıllının bineği de alçak gönüllülüktür.

Nehyedildiğin şeyi yapman, cehalet bakımından sana yeter.

Ey Hişam, elindeki "cevize" halk "incidir" derse sana bir faydası olmaz; çünkü sen onun ceviz olduğunu biliyorsun. Elindeki "inci"ye de halk "cevizdir" derse sana bir zararı olmaz; çünkü sen onun inci olduğunu biliyorsun.

Ey Hişam, Allah-u Teala bütün peygamber ve elçilerini ancak kulların akıllarıyla Allah'ı tanımaları için göndermiştir. Öyleyse Allah'ı daha güzel tanıyanlar, O'nun davetini daha güzel

kabul ederler; akli daha güzel olanlar, Allah'ın emrini daha güzel bilirler ve daha akıllı olanların makamları,

dünya ve ahirette daha yüce olur.

Ey Hişam, hiçbir kul yoktur ki, bir melek onun perçeminden tutmamış olsun. Tevazu ettiğinde Allah onu yüceltir, tekebbür ettiğinde de Allah onu küçültür.

Ey Hişam, Allah-u Teala'nın, insanların üzerinde iki hücceti (kanıtı) vardır: Zahiri hüccet ve batını hüccet. Zahiri hüccet Resul, Peygamber ve İmamlardır; batını hüccet de akıllarıdır.

Ey Hişam, akıllı adam helalin kendisini şükretmekten alıkoymadığı ve haramın da sabrını taşırmadığı kimsedir.

Ey Hişam, kim üç şeyi üç şeye musallat kılırsa aklını yok etmek için heva ve hevesine yardım etmiş gibi sayılır: Fikrinin nurunu uzun arzularla söndüren, çok konuşmakla hikmetli sözlerini mahveden ve ibret almak nurunu nefsanî şehvetlerle yok eden. Aklını yok eden kimse de dinini ve dünyasını ifsat eder.

Ey Hişam, aklını Allah'ın emirlerine önem vermekten alı-koyup, heva ve hevesini aklına egemen kıldığı halde, amelin Allah katında nasıl temiz olabilir?

Ey Hişam, yalnızlığa sabretmek, aklın güçlülüğünün belirtisidir. Kim Allah-u Tebareke ve Teala hakkında düşünürse, dünya ehlinden ve ona rağbet gösterenlerden uzaklaşır ve Rabbi katında olan şeylere yönelir. Allah-u Teâla, ise korkuda onun munisi (dostu) ve yalnızlıkta yâri olur, fakirlikte onu ihtiyaçsız

kılar ve aşireti olmaksızın da onu aziz eder.

Ey Hişam, halk Allah'a itaat için yaratılmıştır; kurtuluş itaatla, itaat ilimle, ilim öğrenmekle ve öğrenmek de akıl ile sağlanır ve ilim ancak rabbani alimden alınır; alim de akılla tanınır.

Ey Hişam, akıllı bir kimsenin az ameli Allah katında birkaç katıyla kabul olunur. (Ama) heva-heves ehli ve cahilin çok ameli ise reddolunur.

Ey Hişam, akıllı adam hikmetle bir arada olan az dünya malına razı olur; (ama) hikmetsiz olan çok dünya malına razı olmaz. İşte bunun içindir ki akıllıların ticaretleri kârlıdır.

Ey Hişam, yeterli miktar seni ihtiyaçsız kılıyorsa, dünyada olan en az şey (sade yaşayış) sana

yeter. (Ama) yeterli olan miktar seni müstağni kılmıyorsa (o zaman) dünyada olan hiçbir şey seni müstağni kılmaz.

Ey Hişam, akıllı kimseler, dünya malının ihtiyaçtan fazlasını terketmişler; nerde kaldı ki günahları terketmesinler. Oysa ki ihtiyaçtan fazlasını terketmek fazilettir, günahı terketmek ise farzdır. Ey Hişam, akıllı kimseler dünyada zahidlik yapıp ahirete meyletmişlerdir. Çünkü onlar dünya ve ahiretin hem talip (arayan) ve hem de matlup (aranan, istenen) olduğunu anlamışlardır.

Kim ahireti talep ederse, dünya onu talep eder ve o kendi rızkını tamamıyla dünyadan alır. Kim dünyayı talep ederse ahiret onu talep eder; ölüm de onu yakalayarak, dünya ve ahiretini yok eder.

Ey Hişam, kim malsız zengin olmayı, kalbinin kıskançlıktan uzak olmasını ve dininin selamette kalmasını istiyorsa; dualarında Allah'tan aklını kamil etmesini dilemelidir. Akı kamil olan, yeterli olan miktara kanaat eder, yeterli olana kanaat eden zengin olur; yeterli olana kanaat etmeyen kimse ise kesinlikle zenginlik yüzü görmez.

Ey Hişam, Allah-u Teala, buyurmuştur ki: Salih olan bir kavim; kalplerinin saptığını, körlüğe ve helaka döndüğünü gördükleri zaman şöyle demişlerdir: "Rabbimiz, bizi doğru yola sevkettikten sonra kalplerimizi saptırma ve kendi katından bize rahmet bağışla, şüphe yok ki sen, fazlasıyla bağışlayansın."(21)

Allah'ı tanımayan O'ndan korkmaz; göreceği ve hakikatini bulacağı sabit bir marifet de kalbine yerleşmez. Hiç kimse; sözü amelini tasdik etmedikçe ve gizli ameli açıktaki ameli ile mutabık olmadıkça bu marifete erişmez. Çünkü Allah-u Teala gizli ve örtülü olan akla, ancak zahir olan delili nişane kılmıştır.

Ey Hişam, Emir-ül Mü'minin Ali aleyhi's-selam şöyle buyuruyordu:

"Allah'a ibadet etmek için akıldan daha iyi hiçbir vesile yoktur."

Hiç kimsenin akı, kendisinde şu birkaç haslet olmadıkça kâmil olmaz: Küfüründen ve şerrinden emin olunulması, olgunluk ve hayrının umulması, malının fazlasını (Allah rızası için) harcaması,

fazla konuşmaması, dünyada kendisine yetecek miktarla yetinmesi, ömür boyu ilme doymaması, Allah'a itaat edip zelil olmanın, başkalarına (tağutlara) uyup izzetli olmaktan ona daha sevimli olması, alçak gönüllü olmayı seçkinlikten daha fazla sevmesi, başkalarının az iyiliğini çok, kendisinin çok iyiliğini de az sayması, halkın hepsini kendisinden iyi bilmesi, kendisini de onların en kötüsü görmesi; bunlar aklın kemalidir.

Ey Hişam, dili doğru söyleyenin ameli temiz olur, iyi niyetli olanın rızkı çoğalır, kardeşlerine ve ailesine iyilik yapanın da ömrü uzar.

Ey Hişam, hikmeti cahillere öğretmeyin; hikmete zulmetmiş olursunuz ve onu ehlinden esirgemeyin; onlara cefa etmiş olursunuz.

Ey Hişam, (akılsızların) hikmeti size bıraktıkları gibi siz de dünyayı onlara bırakın. Ey Hişam, yiğitliği olmayanın dini olmaz, akı olmayanın da yiğitliği olmaz. Halkın en değerlisi dünyayı kendisi için bir makam olarak görmeyen kimsedir. Bilin ki bedenlerinizin kıymet ve değeri ancak cennettir. Öyleyse onu başka bir şeye satmayın.

Ey Hişam, Emir-ül Müminin Ali aleyhi's-salam şöyle buyuruyordu: "Meclisin (toplantının) başında ancak üç sığata sahip olan kimse oturabilir: Bir şey sorduklarında cevap veren, halkın söz bulup konuşamadığı zaman konuşan, mecliste oturanların maslahatına uygun olan görüşü ortaya koyan. Bu üç sıfattan birine sahip olmaksızın meclisin başında oturan kimse ahmaktır."

Hasan ibn-i Ali aleyhi's-salam şöyle buyurmuştur: "İhtiyaçlarınızı karşılamak istediğinizde ehlinden isteyin." "Ey Resulullah'ın oğlu, ehli kimlerdir?" diye sorulduğunda buyurdular: "Allah'ın, Kur'anda beyan ettiği kimselerdir." Allah buyuruyor ki: "Hiç şüphesiz temiz akıl sahipleri öğüt alıp düşünmektedir."(22)

Ali ibn-i Hüseyin (İmam Zeyn-ul Abidin) aleyhi's-salam da şöyle buyurmuştur: "Salih kimselerle oturmak insanı salaha (doğruluğa) götürür, alimlerin adabına uymak akı çoğaltır, adil yöneticilere itaat etmek izzetin kemalidir; (ticaretle) malını artırmak ise yiğitliğin kemalidir.

İstişare edene doğru yolu göstermek nimetin hakkını eda etmektir. Halka eziyet etmemek aklın kemali olduğu gibi dünya ve ahirette de bedenın rahatlığına sebep olur.

Ey Hişam, akıllı kimse kendisini yalanlamasından korktuğu kimseye bir şey söylemez, reddedeceğinden endişe ettiğı kimseye ağız açmaz (bir şey istemez), gücü yetmediğı şeyi vaad etmez, arzu etmesiyle kınandığı şeyi arzu etmez ve aciz kalacağından korktuğı işe teşebbüs etmez.

- (1)- Zümer/18.
- (2)- Bakara/163-164.
- (3)- Nahl/12.
- (4)- Zuhruf/1,2,3.
- (5)- Rum/24.
- (6)- En'âm/32.
- (7)- Kasas/60.
- (8)- Saffat/136-138.
- (9)- Ankebut, 43.
- (10)- Bakara/171.
- (11)- Enfal/22.
- (12)- Lokman/25.
- (13)- En'âm/116.
- (14)- En'âm/37.
- (15)- Sebe/13.
- (16)- Sâd/23.
- (17)- Hud/40.
- (18)- Bakara/269.
- (19)- Kâf/37.
- (20)- Lokman/12.
- (21)- Âl-i İmran/8.
- .(22)- Zümer/8